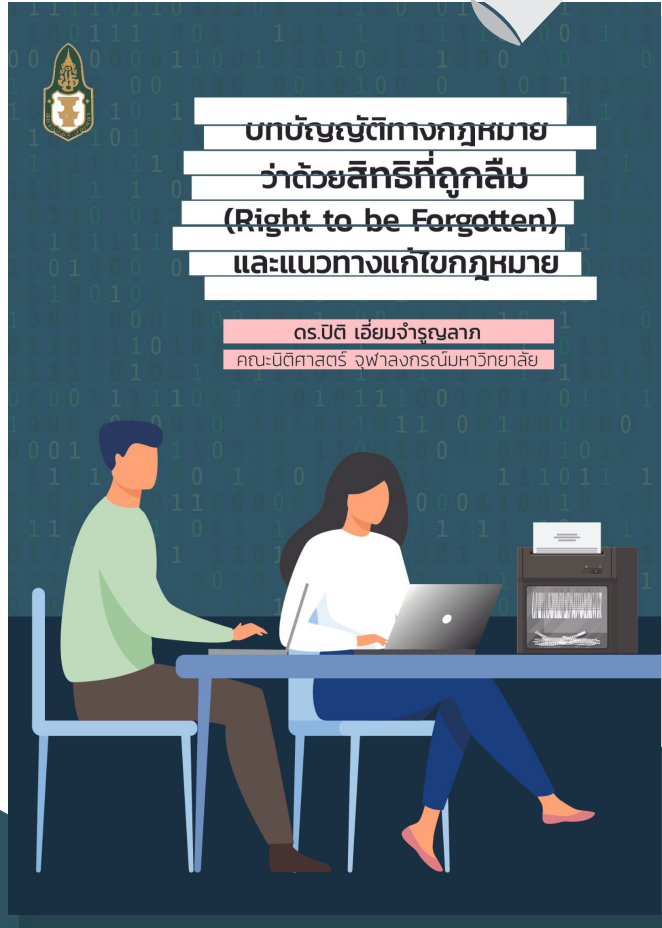

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

KPI RESEARCH SNAP

อ่านงานวิจัยใน 4 หน้า

RS 12.65

สิทธิที่จะถูกลืม (Right to be Forgotten) เป็นสิทธิ
ของบุคคลที่จะร้องขอให้ผู้มีข้อมูลของตนทำการลบ ทำลาย
หรือ ทำให้ไม่สามารถระบุตัวตนได้

บทบัญญัติทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิที่จะถูกลืม (Right to be Forgotten)
และแนวทางแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ปิติ เอี่ยมจำรูญลาภ

153 หน้า

สถาบันพระปกเกล้า

2564

ธีรพรรณ ใจมั่น

เกษณี รณการศักดิ์

ชื่อเรื่อง

นักวิจัย

จำนวนหน้า

จัดพิมพ์โดย

ปีที่พิมพ์

ผู้สรุป

ผู้ออกแบบ

ทำความเข้าใจกับ สิทธิที่จะถูกลืม (Right to be Forgotten)

แนวคิดเรื่อง “สิทธิที่จะถูกลืม” (Right to be Forgotten) เป็นสิทธิของบุคคลที่จะร้องขอให้ผู้มีข้อมูลของตนทำการลบ ทำลาย หรือ ทำให้ไม่สามารถระบุตัวตนได้ เมื่อหมดความจำเป็นที่ข้อมูลนั้นจะต้องถูกประมวลผล ซึ่งมีการกล่าวถึงตั้งแต่ในช่วงที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก่อให้เกิดการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ จนถึงสามารถสืบค้นข้อมูลดังกล่าวผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ สิทธิที่จะถูกลืมได้รับการรับรองอย่างชัดเจนในทวีปยุโรป ซึ่งเป็นการรับรองผ่านคำวินิจฉัยของศาลและกฎระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ความสนใจและเหตุผลเบื้องต้น ในการศึกษา

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ) ยังไม่ได้มีการบัญญัติถึง “สิทธิที่จะถูกลืม” ไว้โดยชัดแจ้ง ประกอบกับบทบัญญัติดังกล่าวยังขาดความครอบคลุมในบางกรณี อีกทั้ง ยังขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น

จึงนำไปสู่การศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะถูกลืม และกรณีศึกษาต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงหลักการตีความและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืม ทั้งนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง

เพื่อศึกษาการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิที่จะถูกลืมในกฎหมายไทยว่ามีความครอบคลุมเพียงใด และมีหลักเกณฑ์ตลอดจนแนวทางในการบังคับใช้อย่างไร

ประการที่สอง

เพื่อศึกษาแนวคิด หลักเกณฑ์ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิที่จะถูกลืมในต่างประเทศ

ประการที่สาม

เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐสภาเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิที่จะถูกลืมในประเทศไทย

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ ที่จะถูกลืมในกฎหมายต่างประเทศ

ในการศึกษานี้ ได้ศึกษาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แนวปฏิบัติ และกรณีศึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมใน 8 กรณีศึกษาต่างประเทศ ดังนี้

สหภาพยุโรป

มีกฎระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือที่เรียกว่า GDPR ซึ่งแต่เดิมมาตรา 17 ของ GDPR ช่วงเวลานั้นยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืม ภายหลังจึงมีการเพิ่มเติมด้วยบทกฎหมายรองรับสิทธิที่จะถูกลืม โดยทำให้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีความชัดเจนในเนื้อหามากยิ่งขึ้น และยังมีการออกแนวปฏิบัติที่เรียกว่า Guideline 5/2019 เพื่อให้เพียงพอต่อการคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืม

ออสเตรเลีย

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของออสเตรเลียสามารถคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยผ่านหน้าที่ในการ “ทำลายหรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจถูกระบุตัวตนได้” โดยที่กฎหมายไม่ต้องบัญญัติถึง “สิทธิที่จะถูกลืม” ในตัวกฎหมาย

เขตปกครองพิเศษฮ่องกง

HK PDPO 1996 เป็นการคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมของฮ่องกงที่ทำให้มีการ “ลบ” ข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อหมดความจำเป็นโดยจะต้องประมวลผลตามวัตถุประสงค์ ในรายละเอียดได้กำหนดหน้าที่ในการลบข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดให้ผู้ใช้ข้อมูลต้องดำเนินการใดๆ ตามที่จำเป็นเพื่อลบข้อมูลส่วนบุคคลและเพื่อให้การลบข้อมูลมีความเป็นไปได้ HK PDPO จึงได้ออกแนวปฏิบัติในการลบข้อมูลส่วนบุคคล

สิงคโปร์

SG PDPA 2012 ไม่ได้บัญญัติถึงสิทธิที่จะถูกลืมไว้อย่างชัดเจน แต่บัญญัติถึงการลบข้อมูลเมื่อพ้นระยะเวลาในการเก็บรักษาข้อมูล ซึ่งเป็นการพิจารณาในส่วนของผู้ขอและความเป็นส่วนตัวในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้

สหราชอาณาจักร

ตัวบทกฎหมายของ UK DPA 2018 ไม่ได้รับรองถึงคำว่า “สิทธิที่จะถูกลืม” แต่มาตรา 47 (1) ของ UK DPA 2018 ได้บัญญัติให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่ต้องลบข้อมูล “โดยไม่ชักช้า” นอกจากนี้ยังมีแนวการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับวิธีการลบข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติได้

ญี่ปุ่น

การบังคับใช้สิทธิที่จะถูกลืมในญี่ปุ่นอยู่บนฐานการชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิในความเป็นส่วนตัวและสิทธิในการรับรู้ของสังคม

เขตปกครองพิเศษไต้หวัน

TW PDPA 2015 เป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมของไต้หวัน แต่เพื่อขยายรายละเอียดกับความหมายของถ้อยคำต่างๆ ให้ชัดเจน ไต้หวันจึงออก TW PDPA Enforcement Rules เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิในทางปฏิบัติที่ครอบคลุม

ฟิลิปปินส์

การคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมในประเทศฟิลิปปินส์เป็นไปโดยผ่านสิทธิในการขอให้ “ลบ” ข้อมูลส่วนบุคคลตาม PH DPA 2012 โดยในกฎหมายนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะมีค่าขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลทำการพักใช้ ถอน หรือลบข้อมูล และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปในทางปฏิบัติ จึงมีการกำหนดรายละเอียดและแนวทางการลบทำลายข้อมูลไว้ใน Implementing Rules and Regulations of the Data Privacy Act of 2012

พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ มีการพูดถึง สิทธิที่จะถูกลืมแล้วหรือไม่

ในกรณีของประเทศไทย แม้จะไม่มีคำว่า “สิทธิที่จะถูกลืม” ใน พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ โดยตรง หากแต่มีการบัญญัติประเด็นที่คล้ายคลึงกันไว้ โดยมีการกล่าวถึงคำว่า “สิทธิของ

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ในมาตรา 33 ประกอบกับการกล่าวถึงหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตาม มาตรา 37 (3) ซึ่งในความหมายแล้ว เหล่านี้

ถือเป็นคุณสมบัติที่จะเรียกได้ว่า “สิทธิที่จะถูกลืม” สอดคล้องกับหลักการทางทฤษฎีสากลเกี่ยวกับสิทธิที่จะถูกลืม วัตถุประสงค์ของข้อมูลส่วนบุคคล

แม้ว่าในทางหลักการ การใช้คำว่า “สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” และการทำหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใน พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ จะมีความสอดคล้องกับหลักสิทธิที่จะถูกลืม แต่จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายในเชิงเปรียบเทียบ พบว่าการไม่บัญญัติถึงสิทธิที่จะถูกลืมและรายละเอียดเกี่ยวกับการนำข้อมูลส่วนบุคคลออกจากการแสดงข้อมูลโดยไม่จำเป็นต้องลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อาจส่งผลให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูลออนไลน์ไม่อาจปฏิบัติ

หน้าที่เพื่อคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมตาม พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ ได้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาสามารถอาศัยสิทธิตามมาตรา 33 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ เรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งหมายรวมถึงทั้งผู้ทำการเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น สำนักพิมพ์ และผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูลออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูลส่วนบุคคล เช่น Google อาจดำเนินการได้เพียงนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร้องออกจากผลการค้นหาซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นการดำเนินการเพื่อความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว โดยไม่ต้องทำการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่ถูกเผยแพร่โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อเสนอเพื่อคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมในกฎหมายไทย

งานวิจัยนี้ พบข้อจำกัดในการคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมอันเนื่องมาจากความแตกต่างของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมนั้น ไม่ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทุกประเทศ ซึ่งอาจเกิดการไม่ได้ถูกรับรองและคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมในระดับที่เท่าเทียมกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย ดังนั้น ในการศึกษานี้ จึงเสนอให้

1) เพิ่มเติมคำว่า “สิทธิที่จะถูกลืม” ในมาตรา 33 และมาตรา 37(3) ของ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าหากผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูลดำเนินการนำเอาข้อมูลส่วนบุคคลออกจากการแสดงผลการค้นหาแล้วก็ย่อมถือได้ว่าปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว โดยไม่ต้องดำเนินการเพื่อลบหรือทำลายข้อมูล และเมื่อผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูลได้ดำเนินการนำข้อมูลส่วนบุคคลออกจากการแสดงข้อมูลแล้วก็ย่อมถือได้ว่าปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว โดยไม่ต้องกังวลว่าจะมีความรับผิดชอบตาม พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ เนื่องจากการฝ่าฝืนกฎหมาย

2) ให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งได้ตามมาตรา 33 วรรคท้ายของ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ การออกกฎหมายลำดับรอง (หรือแนวปฏิบัติ) โดยอาศัยแนวปฏิบัติของต่างประเทศโดยครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

- กำหนด “ลักษณะ” การดำเนินการที่ถือได้ว่าเป็นการ “ลบ” หรือ “ทำลาย” ข้อมูลส่วนบุคคล โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ เช่น การทำให้ข้อมูลถูกลบหรือทำลายโดยไม่อาจกลับคืนมาได้
- รับรองแนวทางอื่นเพื่อการจัดการกับการลบข้อมูลในรูปแบบอื่น
- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำให้ข้อมูลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถบ่งชี้ตัวตนได้
- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการนำข้อมูลส่วนบุคคลออกจากการแสดงผลระบุว่ากิจกรรมการประมวลผลข้อมูลของโปรแกรมสืบค้นข้อมูล โดยกำหนดให้มีความแตกต่างไปจากการลบข้อมูลโดยผู้พิมพ์ข้อมูลดั้งเดิม

ทั้งนี้ ในการพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมนั้น ควรต้องสอดคล้องและพร้อมที่จะตอบสนองต่อสภาพของข้อเท็จจริงในสังคม โดยเฉพาะในบริบทที่มีความก้าวหน้าในการสื่อสาร และระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในโลกดิจิทัล ดังนั้น ข้อเสนอเพื่อการแก้ไขกฎหมายข้างต้น จึงมีส่วนช่วยสร้างความชัดเจนว่าผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูลออนไลน์ ซึ่งมีสถานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายมีส่วนคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้

QR CODE
คลัง SNAP

QR CODE
อ่านหนังสือออนไลน์

QR CODE
สนทนากับสื่อฉบับเต็ม
หรือ ติดต่อ 0-2141-9558